

تۆرك يوردى

ناشرى : تۆرك يوردى .

مدبرى : آق چورە اوغلى يوسف .

صافي ۱۸

۱۲ نۆز ۱۳۲۸

يىل ۱

سیاسیات

تورك عالمی

۸

تورك قومى ، اسلاميتى كندى مالى ايدىنش اولدينى ، اسلاميته بوتون قلابى ، بوتون موجودى ايله صارلمش بولندينى ايچون اسلاميته وورولمش معنوى ضربىلرلر تائيرلرينده بالطبع وبالضروره معروض قالمشدر . كچن مقاله مزده بز شو ضربىلرلر مؤلم نتيجهلرينى تعداد ايتديك ؛ تورك قومنىك مقدراتى ايله كندىنى علاقه دار عد ايدن ، توركلك قايقوسى ايله متحسس اولان ، توركلكى التزام ايدىلر ترقى و تعاليسنه چالشمق ايسته ين هر كيمسه ، اول باول شو ضربىلرلر دفع و رفى ايله اوغراشمىلدر .

از جمله بز ديمشك كه اسلاميتك معروض قالمش اولدينى تخريبات نتيجهسى اولارق عين دين ايله متدين و عين قوميت و جنسيته منسوب انسانلر آراسنه بيله عظيم بر منافرت و مخالفت تخملى صاچلمشدر . شو تخملىلر بالخاصه توركلر آراسنده ز قوم كچى كوتو يمشلر و يرمشدر ؛ توركلر اختلاف مذاهب سینه بيله يك ديكرلرينه قارشى يالكىز يابانچى دكل ، خصم وعدو اولمشلردر ؛ قومك معنوى وحدتى تماماً بوزولمشدر . مذاهب اساسيه دن باشقه سنيلكك ايچنه كيرمش اولان طريققلر ، شعبه لر ، شيعيلك و شيعيلكك آراسنه صوقولمش اولان بر جوق اختلافلر توركلكى معنا پارچه پارچه ايتمشدر . هر كس يالكىز كندى احوال روحيه سنى تدقيق و تحليل ايتسه بيله شو تفرقك بر قوم ايچون نقدر تخريبكار اولدينى تسليم ايدر . صرف سلجوق توركلرندن عبارت اولان آذربايجان شيعى توركلرينى بوكون بيله ، اوز قارداشلىرىمىز تلقى ايتمكده كوچلك چكيورزا .. عين حال و بلكه دهاشديدى آذربايجان توركلرى ايچنده حكيمفرمادر . قفقاسياده ايسه مذاهب اختلافدن متحصل خصومت و عداوت تاقيله لر ، عائله لر ايچنه قدر صوقولمشدى . عين شهرده ، قصبه ده ، كويده ياشايان ، عين عرقه

منسوب ، عین لسانله متکلم و حتی عین عاقله افرادندن اولان انسانلر مذهب و طریقت اختلافی مناسبتی ایله ، یکدیگرلرینه قارشى شدید برخصومت و عداوت طویورلردی؛ بربرلرینه قیز و یروب آمیورلردی ! بربرلردن قاجینیورلردی ! حتی بعضاده یکدیگرینک جان، عرض و ماللرینی بیله حلال عد ایدیورلردی !! بوکون استانبولده بیله استانبول شیوه سندن آزیحق فرقلی برتورک لهجه سی قوللانان آذری تورک قارده شایمزه « عجم ، دیوب طوریورز !! »

ایشته اختلاف مذاهب نتیجه سی اوله رق بو قدر پارچه لشمش ، زده لشمش اولان بر قومک وحدت جنسیه و لسانیه سی تأیید ایچون بدیهی درکه بوشدتلی اختلافلرک ، و اولردن چیقمه خصومتلرک بر طرف ایدلمه سنه چالشمق الزمدر . دقت ایدیلسین : بزمذاهب اورته دن قالقسین ، دیمیورز ؛ اختلاف امت رحمت اولدینی کبی تعدد اجتهاداتده بر قومک اساس حیات و ترقیاتی اولدیفته اینانیورز ؛ فقط شوشرط ایله که اختلاف و تعدد اجتهادات صرف حقلک ، حقانیتک تظاهری ایچون مصروف اولمالیدر .

مذاهب و طرق مختلفه مؤسسین کرامی شوقاعده یه بالذات رعایت ایتمشلر ایسه ده بالا آخره بونلرک یرلرینه قائم اولش اولان مذهب و طریقت رئیسلی ، بویولدن انحراف ایتمشلردر ؛ یکدیگرلرینه قارشى حدت و شدت کوشتمشلردر ، اطاله لسانده بولنمشلردر ؛ مخالف بولندقلری مذهبلی و طریقتلری رده ، آنلرک پیرولرینی تکفیر و تلغینه قالقشمشلردر ؛ حتی یکدیگرلرینه قارشى اسنادانده ، تصنیعانه بولنمشلردر .

آرامزده بعضی او یله کتابلر دوران ایتمکده درکه اسلامیت و تورکلکک سلامت و بقای ایچون وجودلری جدأ مضردر . و اونودولمالیدرکه تورک صرقنه منسوب اهالینک قسم اعظمی قلباً و روحاً بونلرله تغدیه و اطاشه ایدیلیور ؛ افکار و حسیاتی بو زهرلرایله تسمیم اولنیور . بزرکه شو طبقه لرک اوزرنده بولنیورز ، و باشقه معنوی غدارلرایله تغدی ایدیورز ، قومیت ، تورکلک حقنده نه قدر ایستهرسه ک باغیرلم ، صدامز بوندارله محتاج اولمایان طبقه لردن آشاغی اینیه جکدر ؛ فکرآ و قلباً هر ساعت ، هر دقیقه تسمیم ایدلمکده اولان

شوکتله عظیمیه واروب یتیشمه میه جکدر . بزهرشیدن اول شو زهرلره قارشى بر
بریان زهر بولمالی یز . بو پان زهر تورکلکی قورتاراجنى کبی اسلامیت ایچونده بر
چاره خلاص اولاجقدر و بومناسبتله ده تورکلک و اسلامیت منافعتک توأم اولدیغی
بردها تظاهر ایدم جکدر .

بو پان زهر طرق و مذاهب اختلافاتیه ایچمزه سوقولمش اولان یابانچیلق ،
منافرت ، خصومت و عداوتک قالدیرماسندن عبارتدر . بونی ده بالخاصه اوج صنف
کیمسه لر یاه بیلیرلر : برنجیسی علمای دین ، دیکری معلملر ، اوجنجیسی محررلر .
مع الاسف اعتراف ایتمه لی یز که ملتک مربی حقیقی اولان شو اوج صنف
انسانلر صوک عصرلرده عهدلرینه ویرلش اولان وظائفی بحق ایفا ایتمه مشلردر .
علمای دین انوار و حقایق اسلامیه اوزرینه اوشوب ، روح اسلامیتی
اورتمکده ، قایلامقده اولان بر جوق یابانچی بیغینلرک تراکمه قارشى تماماً لاقید
قالمشلردر : اوته کی بریکی ایسته دیکنى و بیلدیکنى دینک ایچنه سوقشدر ؛
بر جوق خرافات و اساطیر بر جوق افسانلر و حکایه لر معتقدات دینیه صرسته
کچمشدر ؛ مغایر شرع شریف و مخالف عقل سلیم بر جوق شیلر نظر عوامده
دین رنگنى آلاق اصل اساسلر کوزدن اوزاق قالمشدر . بو مناسبتله خالقک
بو یوک کتله سی حقایق و فضائل اسلامیه دن مستفیض اولامیور .

دین و ایمان ، قلب بشری انوار و حقایق الهیه ايله تنویر و تطمین ایتک
ایچون دکلی در ؟ ایشته ایچنده بولدیغمز کتله خلق شونعمت و بهره دن
حقيله نصیبه دار دکدر : قلبنده انوار الهیه تجلی ایدم میور ؛ دماغنده حقایق
اسلامیه جایگیر اولامامشدر . خلقک دین دیدیکی شی غایت محدود اعتیاداتدن
ودین ايله اصلا علاقه سی اولمایان بر طاقم خرافاتدن عبارتدر . جاهللی بر طرفه
براقک حتی عرفا عد ایدیلن صنوف آراسنده بیله معلومات دینییه غایت محدوددر :
بز اسلامیتی بیلیم یورز ، ده اوطوغروسی بزه اسلامیتی بحق اوکرتمه مشلردر .
رهبر دین اولانلریغز ایکی طبقه یه بولونه کلمشلردر . برنجیسی ، دینک
حکمت و فلسفه جهتی ايله ویاخود مسائل شرعیه نک غوامضی ايله توغل
ایتمکده اولان یوکسک طبقه در . بو طبقه ، توغل ایتمکده اولدیغی مسائلک ماهیتی

اعتباریله بیله ا کثرت خلق ایچون نمره بخش اولاماز ؛ مسائل مذکورده کتله ناسک دائره ادراک و تفهمندن وساعه اشتغالاتندن خارج اولدینی جهته اوکا منبع فیض اولاماز . بوندن ماعدا شوطبقه علما ذاتاً کتله ناس ایله تماسده بولمیور . دها دوغروسى کتله ناس ایله تماسلری غایت سطحی ، صرف تصادفیدر .

اصل کتله ناسه رهبر ویشرو اولان ایکنجی طبقه علمادری . لکن شو صنف علمامزک سویه عرفانیلری مع التأسف پکده یوکک اولمدینی ایچون کتله ناس ایله آرارنده کی فرق جوق دکلدی . کتله ناس ایله علی الدوام تماسده بولنان بو صنف علمانک معلومات دینیله لری ، تفرعات و جزئیاتله محدود اولدینی ایچون ، مع التأسف ، حقایق و فضائل اسلامیه نك قلوب مؤمنینه القاسی وظیفه سنی بحق ایفا ایدمه میورلر . محیطک اسیر بولندینی تفرعات و جزئیات ایچنده بولردی . بوغولوب قالیورلر ؛ یوقاریلره یوکسله میورلر . ایشته بونک ایچوندرکه کتله ناس یالکیز فضائل اسلامیه دن بی بهره اولقله قالیور ، اسلامیت حقیقه معلومات کافیله بیله آلامیور . دینه عائد جهالت مسلمانلر ایچنده مددشدر . . . آناطولینک ایچ طرفلرینی ، قافقاسیه نی ، تورکستانى کزنلر بیلورلرکه بر جوق یرلرده مسلمانلق ، یالکیز کلمه طیبه نك ایرادندن عبارتدر ؛ وحنی بعضاً کلمه طیبه نی بیله ایراد ایدمه میولر واردر ؛ معلومات سائریه کلنجه تماماً مفقود و معدوم در ؛ دین دینلن شی دینه قطعياً مخالف بر طاقم عادات سقیمه دن ، اعتقادات سخیفه دن عبارت قالیور .

فقط بو حال یالکیز طشره لرده مخصوص دکلدی ؛ کیدک بزم شهر مکتبلریمزه ، اورالرده جوجوقلره ایدیلن تعلیمات دینییه بر دیکله یگیز ؛ متحیر و متأثر اولمه مکنر قابل دکلدی . غایت آغیر آ کلاشیلماز بر لسان اوزره یازلش ، طلبه نك قدرت ادراکی خارچنده بولنان جمله لر ایله انشاد ایدلش بولنان قورو ، صوثوق و سونوک دستورلرک بیک بلا ایله از برلتریمه سندن نه قدر استفاده ایدلش اولدیغنی تدقیق ایدکنز ؛ مکتبده کندی چوجفکنز واریسه تجربیه نی آنک اوزرنده یاپیکنز ؛ ایشته اوزمان آ کلا رسکنز که چوجفکنز معلومات دینه نامه

هيچ برشى اوكرمه مشدر . آنلك او صاف ، يوموشاق قلب و دماغلى
 آكلايامادقلى ادراك ايدمه مدكلى برچوق كلمات مدبدبه ، دساتير مشعشه ايله
 يوكتمش ايسه ده انوار الهيه و تجليات سماويه ايله قطعياً تنوير ايديله مه مشدر !
 هله بر ماتك مربى حقيقى واصليسى اولان آنه لريمك جهالت دينه لرينى
 دوشونيكز ! اكر نماز قيلمق و قرآن كريمدن ايكي اوج سوره تلاوت ايتك
 اوكرتمش ايسه - ولو شو نماز شو تلاوت صرف لفظى اولسون ، كلماتك
 آكلاشيلممه سيله قلب و دماغه تاثيرى هيچ موجود اولماسون - ينه ده اللهكزه
 شكر ايديكز ! شهر لريمزه كتله ناس ايچنده بوكي آنه لره تصادف ايديلير سه ده
 ملتك يوزده سكسانى تشكيل ايدن كويلرى بردفمه دوشونيكز كه اوراده بويله لرينى
 اصلا راست كتيره مزسكز ! ايشته بز بويله جه ياشايورز ، بيويورز ، صوكره
 كنديمزه مسلمان ديورز ... اكر تيمز ايچنده اسلام يرينه قائم اولان غداى
 روحانى برطاقم افسانه لى ، خرافه لى ، باطل اعتقاد لردر ، باشقه برشى دكلدر .
 شو افسانه لى ، خرافه لى ، باطل اعتقاد لى ، بزى معنا ، ماده ، فردا ، واجتماعاً
 بوغويور ، ازبيور ، يتيريور . بز منسوب اولديغمز وحتى ايجابنده جانز
 ومانزله مدافعه سنه حاضر بولنديغمز ديندن لايقنجه استفاده ايدمه ميورز .
 نه روحز ، نه دماغز نه قلبمز شودينك محتوى بولندينى منابع حياتيه سندن اخذ
 فيض ايدمه ميور . بالعكس دين نامه قبول ايتش اولديغمز ودينك اساس وروخنه
 طبان طبانه ضد اولان برچوق خرافات بزى معنا و ماده اولدورمكده در ...
 شو حالك مضر نتيجه لرى ، بوكون فاسدن هندستانه قدر ميدانده در .
 كيمسه انكار ايدمه مزكه بوتون اقوام اسلاميه بوكون بوغولمقده ، از يلكده در .
 اوت ! بونك برچوق اسباب سياسيه ، اجتماعيه ، اخلاقيه و سائره سى وارد در ؛
 فقط شو اسباب ايچنده بريسي ده ايشته شمدي تصوير ايتديكمز حالدر ؛ بوتون
 اقوام اسلاميه يي بوغمقده اولان شو حال تورك قومنى ده آزمكده وحتى باشقه لرندن
 ده از ياده از كمكده در ؛ زيرا بكن مطالعه مزده مفصلاً بيان ايتديكمز وجه اوزره
 تورك كنديسنه مخصوص احوال روحيه طولاييسى ايله باشقه لرندن ده از ياده اسير
 محيطدر ؛ محيط توركى محيط باشقه لرندن ده از ياده سهولته بلع و تمثيل ايدبيور . ايشته

بونک ایچوندر که دین ایچنده تحصیل ایتیش اولان اختلافار ، تفاقلر ، طریقتلر ومذهبلر تورکک روحنه دهازیاده اجرای تاثیر ایتشدرد ، تورک دهازیاده آنلره قایلیمشدر . طرق ومذاهب مختلفه نك سرچشمه عمومیس اولان دینک محتوی بولندیغی حقایق اصلیه به کتله ناسک تمامی ایله یابانجی قالمه سی ، بهر طریقت ، ویاخود مذهب اطرافنده طویلانمش اولان تورک کتله لرینه یالکیز شو طریقتی ، شومذهبی دین حقیقی عد ایتدیرمش یالکیز آنک خرافات واساطیرینه باغلامشدر ؛ بوزوالیلر ، دیکر لرینی باطل و آنلرک منسوب لرینی خصم عد ایدیوروز .

ایشسته بونک ایچوندر که عین مملکتده ، عین شهرده ، عین کویده ساکن حتی عین لسان ایله متکلم عین دینه منسوب بولنان انسانلر عصر لرجه یک دیکر لرینه دکل یالکیز یابانجی و حتی خصم اوله رق یاشامشلردر . تکرار ایدیوروز : تورکلرک آراسندن شو یابانجیلینی ، شو خصومتی قالدیرمق ایچون ، تورکلره بر عنصر واحد ، بر کتله واحد اولدقلری فکرینی تلقین ایتک ایچون اول بول بوتون شو طرق ومذاهبک عمومی ویکانه منبعی اولان دینه عائد طوغری معلومات ویرمک لازمدر . بوايسه حقیله یقینشدیر یله جک علمای دین واسطه سیله قابل اوله بیله جکدر .

اعتراف ایتلی بزرگه اقوام اسلامیه نك ابراز ایتیش اولدیغی نقصانلر ایچنده الک مهملرندن بریسی اداره سز لکدر . تجلیات حیاتیه مزک هر قسمنده یک ظاهر اولان شوا داره سز لک بالخاصه دین اداره سز لکنده دها بار زدر : ظاهری بر تعصبه رغماً حکومت واقوام اسلامیه دین تشکیلاتی حقنده غریب بر لاقیدی ابراز ایتشلردر . دینک ممثلی اولان روحانیلرک ترتیب وتشکیلی حقنده لایقجه دوشونلمه مشدر . یالکیز عثمانلوقده بونقطه یه بر درجه یه قدر - اوده بر مدت - دقت ایدیلشدر . علی العموم ملل واقوام اسلامیه ده کسوة روحانیه بورومش ، باشنه بر صاریق صارمش ، صیرتنده بر عبا آلمش هر کس اهالی ایچنه صوقولاری روحانی رهبر لک وظیفه سی ایفا ایتک ادعا سنده بولنه بیلمشدر . فی الحقیقه سربستی رقابت نقطه نظرندن شوقاعده فنا دکلدر ، دنیله بیلیر ، اهالی به معنوی خدمت عرض ایدنلر آراسنده بومناسبتله بر ساحة رقابت آجیلیور دیمکدر . بو ، بر طرفدن روحانیلرک تکاملنه ودیکر طرفدن ده تدقیقات دینییه نك تکثرینه سبب اولابیلیر :

فقط بر شرط ایله که محیط ، کتله ناس سوپه عرفانی اعتباریله یوکسک ، اینی ، کوتونی تفریق ایله مک اقتدارینه مالک اولمالیدر . والا منطق عوامک حاکم اولمئسندن ، سوپه دینی و مدنیه نك تدیسندن باشقه بر نتیجه ویرمئز : کندیسینی جاهل ، متعصب بر محیطه بکندیرمک ایچون عرض خدمت ایدنلر آراسنده رقابت و مبارزه ، ساحه علم و عرفانده دکل ، میدان جهل و تعصبده اولور ، بو موفقیت عوامک منطقده دهه زیاده رعایت ایتمکده ، محیط ایچنده حکمران اولان خرافات و اساطیر دهه زیاده ابراز تمایلات ایله مکده قازانیلیرکه بوده بر ملت ، بر قوم ، بر دولت ایچون اولدیریجی بر حال دیمکدر . ومع التأییف عالم اسلامده الیوم حکمران اولان شوایکنجی حاکمدر . بو بر معنوی آتارشی درکه امتدادی ده موت معنوی و حتی حقیقی بی موجب اولابیلیر . بز شو حاکدن قور تولق ایسته یورسه قومی و وحدت و حیاتی تأمین ایتک نیتنده ایسه ک ، دینک ممثلی یولان صنف روحانینک بر آن اول تشکیلاتنه کیریشمه لی یز ، ناسه دیناً رهبرلک وظیفه سفی یالکیز جدی مکتبلرده یتیشدیره جکمز ، حقایق و انوار اسلامییه بی عارف علمایه تفویض ایتلی یز . ایسته شو تشکیلات و شوکی علمای تورکملکک احبا و توحیدی ایچون الک مؤثر عامللردن بریسی اولاجقدر . دیگر ایکی عامل یعنی معلم و محرر لر حقنده کی بیاناتمزی کله جاک مقاله به تعلیق ایدیوروز .

امیر آغایف

جغرافیا و استوغرافیا

ایران تورککاری

۳

ایران تورککارینک احوال سیاسیّه سندن بحث ایتکی اوچنچی مقاله مزه بیراقیشدق .
ایرانده تورکار ، نهرو سپاده اولدینی کی محکوم ، ونده تورکیه ده اولدینی کی